

Til
Mattilsynet – Hovedkontoret
Felles postmottak
Postboks 383
2381 Brumunddal

postmottak@mattilsynet.no

Oslo, 15. august 2012

Svar på høring om endringer i grenseverdier for rester av plantevernmidler, journalnummer 2012/88290

De underskrivende organisasjonene (Oikos – Økologisk Norge, Framtiden i Våre Hender, Grønn Hverdag, Forbrukerrådet, Utviklingsfondet, Spire og Biologisk-dynamisk Forening) vil med dette svare på Mattilsynets høring om endringer i grenseverdier for rester av plantevernmidler, jfr. fo. 270/2012 og fo. 322/2012.

Organisasjonenes utgangspunkt er en kritisk holdning til bruk av kjemisk-syntetiske sprøytemidler i matproduksjonen. Skadegjørere, som f.eks. ugras, sopp og insekter, i jordbruksvekster kan reguleres giftfritt ned til et akseptabelt nivå med mekaniske og biologiske metoder som er vel utprøvd. Erfaring fra flere tiår med økologisk landbruk i de fleste agroøkologiske soner viser at slike metoder er agronomisk og økonomisk gjennomførbare.

Forskriftsforslaget fra Mattilsynet foreslår å øke maksimumsgrenseverdier (MRL) for 11 kjemisk-syntetiske sprøytemidler (pesticider), redusere MRL for ett sprøytemiddel, og etablere MRL for tre nye typer sprøytemidler. Kun sju av disse 15 sprøytemidlene er tillatt brukt i Norge. De resterende åtte sprøytemidlene er ikke tillatt brukt i Norge, men i land vi handler med. Avhengig av type sprøytemiddel er de tillatt brukt på forskjellige planteprodukter til konsum. Mattilsynet begrunner forslaget om økte grenseverdier for sprøytemiddelrester med å unngå handelshindringer med USA, Costa Rica, Brasil, Guatemala og Egypt.

Endringsforslagene kommer kort tid etter at Mattilsynet også tidligere i år anbefalte, og den norske EU-komiteen (i mai i år) vedtok å øke grenseverdiene for 18 kjemisk-syntetiske sprøytemidler, der kun fem var tillatt i Norge.

Endringsforslagene kommer til Norge gjennom EØS-avtalen og er opprinnelig EU-forordninger, som har blitt vurdert, risikohåndtert og vedtatt av Standing Committee of the Food Chain and Animal Health, pesticide residues (SCFAH-PR) - som baserer seg på European Food Safety Authority (EFSA) sine begrunnelser ("reasoned opinions") og annen relevant informasjon. EFSA er Europas vaktbikkje for mat.

Men i følge Pesticide Action Network Europe (PAN Europe)¹, har 77 prosent av medlemmene i EFSA's arbeidsgrupper en link til industrien, og EFSA godtok i juli 2012 et kontroversielt verktøy for risikovurdering kalt TTC ("Threshold of Toxicological Concern"). TTC gir industrien mulighet til blant annet å omgå testing, og tar heller ikke høyde for at foster og barn i vekst er ekstra sårbare for eksponering for kjemikalier.

Kombinasjonseffekter / "cocktaileffekten" er ikke vurdert

Organisasjonene vil påpeke at Mattilsynet og EFSA kun ser på enkeltstoffers toksisitet, og ikke den samlede effekt av flere sprøytemidler (i mindre doser).

Nordisk råd utga tidligere i år rapporten "Chemical cocktails – a serious matter of concern"² og krever strengere EU-regulering som tar hensyn til kombinasjonseffekter: – *Antallet af forskellige kemiske stoffer er for stort til, at det er praktisk umuligt at teste og vurdere alle de realistiske kombinationer, man kan blive udsat for. (...)*

Rapporten fra Nordisk råd innleder med følgende problemstillinger: Hvorfor begynner puberteten tidligere for jenter i dag enn for 15 år siden? Hvorfor blir stadig flere guttebabyer født med kjønnsvorter og misdannelser? Hvorfor utvikler et økende antall unge menn testikkelkreft?

Dansk forskning har påvist en cocktaileffekt hos forsøksrotter som fikk en kombinasjon av flere soppmidler, alle i doser under tillatte grenseverdier. Ulla Hass som er forskningsleder ved Fødevarer instituttet på Danmarks Tekniske Universitet (DTU) uttaler til Dansk Radio den 30. april 2011: – *Men vores forsøg viser, at den fremgangsmetode kan betyde, at man kommer til at undervurdere pesticidernes risiko.*

Rottene i forsøket fikk blant annet lengre drektighet og fødte færre levende unger hvis de ble utsatt for en miks av stoffer. Dette er en hormonforstyrrende effekt som ikke før er sett.³

Eskil Thuesen, kontorsjef ved danske Miljøstyrelsen, sier i et intervju at dette er kunnskap som de tar meget alvorlig. I januar 2010 begynte danske myndigheter å ta inn kombinasjonseffekten når de skal vurdere pesticider for godkjenning til det danske markedet.

¹ EU Scientific Committees bend for industry in adopting TTC, 6. juli 2012.
<http://www.pan-europe.info/News/PR/120706.html>

² Chemical cocktails – a serious matter of concern, Nordisk Ministerråd, februar 2012
<http://www.norden.org/da/publikationer/publikationer/2012-711>

³ Pesticider kan være farligere enn vi tror
<http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2011/04/30/112605.htm>

Ketil Hylland, professor ved UiO og leder av Miljøgiftsutvalget skriver i en kronikk: - *Vi vet fremdeles veldig lite om hvordan lave nivåer av hundrevis eller tusenvis av fremmedstoffer i blanding påvirker oss og naturen.*⁴ Hylland karakteriserer den lave kunnskapen om kombinasjonseffekter som skremmende.

Også den norske Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM), som har ansvar for risikovurdering av plantevernmidler, sier til Oikos sitt medlemsblad Ren Mat nr 1-2011: - *Samlet sett har vi lite kunnskap om mulige kombinasjonseffekter av miljøgifter som forekommer sammen med rester av plantevernmidler...»*

Fagmiljø har påvist kombinasjonseffekten kjemisk-syntetiske sprøytemidler og de innrømmer også mangelen på kunnskap. **Det er en svakhet ved norske matmyndigheters vurdering av kjemisk-syntetiske sprøytemidler at kombinasjonseffekten ennå ikke blir vurdert. Organisasjonene krever derfor at vurderinger av kombinasjonseffekten blir rutine så fort som råd er.**

Føre-var-prinsippet er ikke tatt hensyn til

Vi vil også påpeke at EFSA (European Food Safety Authority) som Mattilsynet baserer sine vurderinger på, ikke benytter seg av føre-var-prinsippet i sine vurderinger av helsesisiko for forbruker. EFSA bruker risikovurderingsprinsippet som er basert på akutt referansedose (ARfD) og akseptabelt daglig inntak (ADI) av enkeltstoffer. EFSAs vurderinger er også i urovekkende stor grad basert på sprøytemiddelindustriens egne opplysninger, og i langt mindre grad basert på uavhengig fagfelle-vurdert forskning⁵.

Føre-var-prinsippet er et anerkjent prinsipp som betyr at ved usikkerhet eller mangel på kunnskap skal det tas sikte på å unngå skade, i dette tilfelle utsette forbrukeren for risiko ved inntak av sprøytemiddelrester. **Vi kan ikke se at Mattilsynet har benyttet seg av føre-var-prinsippet, de viser kun til EFSAs begrunnelser ("reasoned opinions").**

Organisasjonene mener det er relevant at Mattilsynet vurderer sine avgjørelser om sprøytemiddelrester i mat opp mot Naturmangfoldloven⁶, og da særlig prinsippene i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlaget, føre-varprinsippet, økosystemtilnærming og samlet belastning, kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder). Eksempelvis har prinsippet om kunnskapsgrunnlag og føre-var-prinsippet stor relevans for vurdering av om flere biotoksiske stoff skal tillates brukt i Norge. Vi ser fram til Mattilsynets vurdering av denne analogien.

Handel foran helse

⁴ Fortsatt forgiftning <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article3291247.ece#.T0IekIF5g6c>

⁵ European Food Standards Agency chooses industry studies over independent science, 01.03.2011
<http://www.pan-europe.info/News/PR/110301.html>

⁶ Naturmangfoldloven - <http://www.lovdatabasen.no/all/hl-20090619-100.html>

Vi noterer at årsaken til økningene i maksimums grenseverdier for fire av stoffene er for å unngå "handelshindring" med flere land (USA, Costa Rica, Brasil, Guatemala og Egypt). **Den logiske slutningen av dette er at reduserte handelshindringer ser ut til å være viktigere for norske matmyndigheter enn folkehelse.**

Organisasjonene vil forøvrig berømme Mattilsynet for å gi grundigere og mer åpen informasjon om hva endringsforslagene for grenseverdier innebærer enn tidligere.

Konklusjon

Organisasjonene kan ikke se at det er kommet fram ny forskning eller annen kunnskap som gjør at grenseverdiene for sprøytemiddelrester kan heves, snarere tvert imot. Mangel på et slikt faglig grunnlag vil kunne svekke forbrukertilliten til både matvarene og matmyndighetens styring.

Organisasjonene mener at å heve grenseverdiene og slik la statistikken over sprøytemiddelrester i frukt og grønt ta seg bedre ut, er et klart skritt i feil retning. Dette betyr et skritt bort fra bedre helse for forbrukere og bønder, og bort fra bedre miljø og beskyttelse av grunnvannet for framtida.

Organisasjonene mener Mattilsynets foreslåtte økte grenseverdier for sprøytemidler i mat og fôr ikke er akseptable, og derfor ikke bør gjennomføres.

Vennlig hilsen

Maiken Pollestad Sele, konst. daglig leder i Oikos – Økologisk Norge

Arild Hermstad, leder i Framtiden i våre hender

Tone Granaas, daglig leder i Grønn Hverdag

Gunstein Instefjord, fagdirektør i Forbrukerrådet

Andrew Kroglund, informasjonssjef i Utviklingsfondet

Harald Sakarias Brøvig Hansen, leder i Spire

Idun Leinaas, daglig leder i Biologisk-dynamisk Forening

Saksbehandler: Jon Magne Holten, fagsjef landbruk, Oikos – Økologisk Norge

Aktuelle lenker:

<http://www.framtiden.no/201203075525/aktuelt/mat/si-nei-til-mer-gift-i-maten.html>

<http://www.framtiden.no/201205065612/aktuelt/mat/na-blir-det-mer-gift-i-maten.html>